

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีหน้าที่ เช่นเดียวกับสื่อมวลชนอื่น ๆ คือการให้ข่าวสาร ให้ความรู้ ให้ความคิดเห็นและความบันเทิงแก่ประชาชน และปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลในการช่วยให้เกิดขบวนการในการพัฒนาประเทศ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ระหว่างการพัฒนาอย่างมีแบบแผน จึงทำให้เป็นที่สงสัยว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่มากมายถึง 200 กว่าสถานี และทุกสถานีเป็นของทางราชการทั้งสิ้นนั้น ใ้มีส่วนช่วยเหลือนโยบายการพัฒนาประเทศบ้างหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศของ Wilbur Schramm มาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงต่อหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ
2. เพื่อทราบการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศ กับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง
4. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ ทัศนคติต่อสื่อมวลชน ค่านิยมสมัยใหม่ ของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง
5. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศ ในส่วนที่ใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี คั้งนั้น ประชากรตัวอย่างจึงเน้นเฉพาะเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่ผ่านการอบรมจากหลักสูตร เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่รุ่นที่ 1 - รุ่นที่ 28 ภัยเหตุผลคือ หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรหลักของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ที่จะต้องดำเนินการอบรมเป็นประจำ ปีละ 2 - 3 รุ่น รับผิดชอบรับการอบรมได้ รุ่นละ ไม่เกิน 15 คน ใช้เวลาอบรม 8 สัปดาห์ การอบรมเน้นหนักทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง รูปแบบต่าง ๆ และสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่มาเข้ารับการอบรมทุกคนเป็นข้าราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดรายการของสถานีวิทยุฯ และได้รับการคัดเลือกส่งตัวมาเข้ารับการอบรม จากหน่วยต้นสังกัด

การศึกษาคั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยการเลือกตัวอย่างตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย (purposive sampling) โดยถือหลักว่า กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นผู้ที่ยังทำหน้าที่จัดรายการวิทยุกระจายเสียงด้วยตนเองโดยตรงในปัจจุบัน หรือผู้ที่แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่ใช้ทำหน้าที่จัดรายการวิทยุฯ โดยตรงด้วยตนเองแล้วก็ตาม แต่ยังคงทำงานเกี่ยวข้องกับงานวิทยุกระจายเสียง เช่น เป็นผู้บริหารสถานี ผู้ควบคุมรายการ หรือผู้ตรวจสอบรายการ

ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่ผ่านการอบรม หลักสูตร "เจ้าหน้าที่รายการวิทยุกระจายเสียง" รุ่นพิเศษ และนำมาแก้ไขจนเป็นที่พอใจ แล้วจึงส่งแบบสอบถามฉบับจริงทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 312 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 209 ชุด คิดเป็นร้อยละ 66.98

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยการคำนวณด้วยเครื่องจักรสมองกล คือ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ไค-สแควร์ (Chi-square) และค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ทำให้สรุปผลของการทดสอบ สมมุติฐานได้ดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง เห็นด้วยกับหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศ สมมุติฐานข้อนี้ได้รับการยืนยัน

2. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ใ้ปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศ สมมุติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยัน

3. ไม่มีความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศ กับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง สมมุติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยัน

4. ความคิดเห็นต่อหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ ทศนคคคือสื่อมวลชนและค่านิยมสมัยใหม่ ของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง มีความสัมพันธ์กันและสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน สมมุติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยัน

5. ความมากน้อยของการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ ของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ระยะเวลาที่จบการอบรม รูปแบบของรายการที่จัด สมมุติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้นำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ ทั้ง 13 ประการ ของ Wilbur Schramm มาทำการทดสอบ ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 80 เห็นด้วยกับหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 13 ประการ แต่ในทางปฏิบัติ ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ปฏิบัติหน้าที่จากรายการวิทยุ ที่มีเนื้อหาสาระ ที่สามารถช่วยเหลือการพัฒนาประเทศได้ตามแนวความคิดดังกล่าว เพียง 4 ประการเท่านั้นเอง คือ หน้าที่ในการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ หน้าที่ในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ หน้าที่ในการสร้างบรรยากาศสำหรับการพัฒนา

ประเทศ หน้าที่การเป็นครูให้ความรู้และไม่ไ้ทำหน้าที่อื่น ๆ ที่ควรจะต้องทำอีก 9 ประการ ซึ่งถ้าจะยึดแนวความคิดของ Wilbur Schramm เป็นหลักแล้วผลของการศึกษาค้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผ่านการอบรม จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความไม่ประสบความสำเร็จความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ในการดำเนินการฝึกอบรม เพื่อผลิตผู้จกรายการวิทยุให้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล และการพัฒนาประเทศเพราะเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่จบการอบรมไปจากโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ในรุ่นต่าง ๆ ตั้งแต่รุ่นที่ 1 - รุ่นที่ 28 หรือตั้งแต่ พ.ศ. 2507 - พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยอยู่ในยุคของการพัฒนาประเทศมาตลอดนั้น ไม่ไ้กลับไปทำหน้าที่ช่วยเหลือนโยบายการพัฒนาประเทศต่าง ๆ เท่าที่ควรจะเป็น

แต่เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงของสังคมไทย ข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามไ้ให้ไ้ถึงเหตุผลที่พวกเขาไม่ไ้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามแนวความคิดของ Wilbur Schramm ถึง 9 ประการนั้น พอจะสรุปไ้ได้ว่า ที่พวกเขาไม่ไ้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าว เนื่องจากว่า เวลาของรายการมีน้อย เวลาที่ออกอากาศไม่อำนวยต่อการเสนอเนื้อหาสาระบางอย่าง โดยเฉพาะสถานีในต่างจังหวัดส่วนใหญ่ขาดแหล่งข้อมูลและบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง ผู้จัดม้งานประจำอื่น ๆ ทำมากจนไม่มีเวลาค้นคว้าข้อมูล ผู้จัดไม่มีความรู้ในเรื่องบางเรื่องก็พอจึงไม่กล้าจัด ผู้ฟังชอบฟังรายการประเภท มั่นเที่ยงมากกว่ารายการสาระความรู้ นอกจากนั้น รายการต่าง ๆ ตามแนวความคิดดังกล่าวไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของรายการที่จัดอยู่ เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นไ้ได้ว่า การที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่ไ้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ สมองแนวความคิดดังกล่าวมากมายหลายประการ ก็เนื่องจากเหตุผลที่ไ้กล่าวมาแล้ว มีไ้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่ไ้มีความสำนึกในหน้าที่ของตนต่อการพัฒนาประเทศ ผลของการศึกษาวิจัย เรื่องนี้จะเป็นอุทธาหรณ์ว่าแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาประเทศของชาวต่างชาตินั้น ไม่อาจจะนำมาใช้แก้ปัญหาให้กับประเทศที่กำลังพัฒนาทุกประเทศไ้เสมอไป เพียงแต่อาจจะนำมาปรับ หรือประยุกต์ให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพสังคมเท่านั้น

และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของ ศิริชัย ศิริกายะ¹ ในเรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปทุมธานี" ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ ตามแนวความคิดของ Wilbur Schramm เพียง 11 ประการ มาทดสอบกับความนึกเห็นของประชาชนในเขตอำเภอคลองหลวง และอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และพบว่า สื่อมวลชนของไทยไม่ได้อำนาจหน้าที่ บางประการที่สื่อมวลชนพึงกระทำ เพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศ อาทิ เช่น การให้สถานภาพแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุกระดับของการปฏิบัติการ และการให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นต้น โดยเฉพาะการให้ความรู้ 67% ของผู้รับการสัมภาษณ์ไม่ได้เรียนรู้อะไรเลยจากการฟังวิทยุเพียง 5% ระบุว่าได้รับความรู้ทางด้านการเกษตรอีก 3% เรื่องการทำอาหาร นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องต่าง ๆ ในอัตราที่ไม่สูงกว่า อัตราร้อยละ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

จากผลการวิจัยของ ศิริชัย ศิริกายะ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้ว ก็คานกับผลการวิจัยในเรื่องนี้ ในเรื่องของการทำหน้าที่ให้ความรู้ เพราะจากการศึกษาวิจัยกับเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุฯ โดยตรง พบว่า เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่การเป็นครู ให้ความรู้แก่ผู้ฟังเป็นประจำ แต่จากความนึกเห็นของผู้ฟังเอง กลับพบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่ไม่ได้ได้รับความรู้อะไรเลยจากวิทยุ ซึ่งเรื่องนี้อาจจะเป็นเพราะว่าวิทยุกระจายเสียง มีข้อจำกัดดังนี้²

1. เลื่อนลอย ไม่เป็นหลักฐานถาวรได้
2. ถ้าทางเทคนิคมีข้อจำกัด ก็เป็นการจำกัดผู้รับไปด้วย คือ ถ้ากำลังส่งไป

¹ ศิริชัย ศิริกายะ, สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปทุมธานี, หน้า 156, 121 - 122.

² นภาพร อัจฉริยะกุล, "โสภิตศุณุปกรณ์ สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์" เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตร เจ้าหน้าที่โสภิตศุณุปกรณ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, 2523. (อักษิณา), หน้า 2.

ไม่ถึง ก็รับฟังไม่ได้

3. ใช้แค่ประสาทหูซึ่งจกจ่ายาก ไม่ประทับใจเท่าเห็นด้วยตา เพราะคนเราสามารถจำอะไรจากการฟังได้เพียง 11% แต่จำจากการเห็นถึง 83%

4. ผู้ฟังต้องสร้างภาพพจน์ให้ติดสมองเอาเอง ภาพพจน์ที่แต่ละคนสร้างขึ้น อาจจะไม่คลาคลุ้งกัน แตกต่างกันไป ไม่ตรงกัน บิดเบือนได้ง่าย

จากข้อจำกัดเหล่านี้อาจจะนำมาอธิบาย ผลการวิจัยในเรื่องนี้ และของ ศิริชัย ศิริกาเยะ ได้ว่า เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่จกจ่ายการให้ความรู้กับประชาชนผู้ฟัง แต่ผู้ฟังกลับไม่ได้รับความรู้อะไรเลย อาจจะเป็นข้อจำกัดทางเทคนิค คือ สถานีวิทยุมีกำลังส่งน้อย ไม่สามารถกระจายเสียงครอบคลุมถึงผู้ฟังจำนวนมากได้ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เสนอออกไป จึงไปไม่ถึงผู้ฟังประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งก็คือว่า ชาวสารทางวิทยุนั้น เมื่อผู้ฟังฟังแล้วก็ผ่านไป เมื่อไม่เข้าใจก็ไม่สามารถกลับมาทบทวนซ้ำได้ ประกอบกับการฟังด้วยหูเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่อาจจะจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ และการที่ไม่สามารถจกจ่ายเรื่องที่ฟังได้ ก็เท่ากับไม่ได้รับความรู้อะไรจากการฟังนั่นเอง นอกจากนี้ ผู้จกจ่ายการเองอาจจะไม่มีความรู้ความชำนาญในการจกจ่ายการที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง ให้ติดตามรับฟังตั้งแต่ต้นจนจบรายการ เมื่อรายการไม่ดึงดูดความสนใจของผู้ฟังก็อาจจะหันไปรับฟังสถานีอื่น หรือเพียงแต่ฟังผ่านไป โดยไม่ได้สนใจที่จะจกจ่ายสาระความรู้ที่ผู้จกจ่ายเสนอในรายการ ในกรณีเช่นนี้ เช่นเดียวกันที่ถือได้ว่าผู้ฟังไม่ได้รับความรู้อะไรจกจ่ายการ

นอกจากผู้วิจัยจะทำการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำตัวแปรอีกสองตัว คือ ทักษะคือสื่อมวลชน และค่านิยมสมัยใหม่มาทำการทดสอบความสัมพันธ์ กับความคิดเห็น และการปฏิบัติหน้าที่ โดยกำหนดเป็นสมมุติฐานไว้ "ความคิดเห็นค่อนหน้าที่ของ สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ ทักษะคือสื่อมวลชนและค่านิยมสมัยใหม่ ของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงมีความสัมพันธ์กับ และสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน" แล้วได้นำสมมุติฐานต่าง ๆ ดังกล่าวมาทำการทดสอบทางสถิติ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ปรากฏว่า

มีตัวแปรเพียงสองคู่ที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และเชื่อไว้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่แท้จริงที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 คือความสัมพันธ์ระหว่างความคึกเหิน กับการปฏิบัติหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสื่อมวลชนกับค่านิยมสมัยใหม่ของเจ้าหน้าที่ ผลการวิจัยการวิจัยกระจายเสียง

ส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรคู่อื่น ๆ อีกสามคู่ คือความสัมพันธ์ระหว่างความคึกเหินต่อหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ กับทัศนคติต่อสื่อมวลชน ความสัมพันธ์ระหว่างความคึกเหิน กับค่านิยมสมัยใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสื่อมวลชนกับการปฏิบัติหน้าที่ แม้ว่าค่าของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 คู่ดังกล่าว จะมีค่าเป็นบวก ซึ่งแสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันก็จริง แต่ทุกคู่กลับไม่มีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ยืนยันได้ว่า เป็นความสัมพันธ์ที่แท้จริง

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอีกคู่หนึ่ง ที่ผิดไปจากตัวแปรคู่อื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว คือค่านิยมสมัยใหม่กับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผลการวิจัยการวิจัยกระจายเสียงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ แสดงว่าค่านิยมสมัยใหม่สูง อาจจะมีปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศน้อย แต่ผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ต่ำ อาจจะมีปฏิบัติหน้าที่มาก ทั้ง ๆ ที่ตัวแปรคู่นี้ควรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน เพราะถ้าคิดกล่าวมาแล้วว่า ค่านิยมสมัยใหม่เป็นปัจจัยพื้นฐานของบุคคลที่จะก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาอื่น ๆ ต่อไป เจ้าหน้าที่ผลการวิจัยการวิจัยกระจายเสียงที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับสูง ควรไปปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาสูงด้วย เพื่อถ่ายทอดค่านิยมสมัยใหม่ที่ตนมีอยู่ไปยังประชาชนผู้ฟังผ่านรายการที่ตนเองจัด เพื่อให้ผู้ฟังมีค่านิยมสมัยใหม่ด้วย อันจะเป็นการเริ่มต้นในการนำผู้ฟังเข้าสู่กระบวนการพัฒนา

แต่เมื่อผลการทดสอบไม่ไต่เป็นไปตามที่คิดไว้ ก็อาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมสมัยใหม่ กับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผลการวิจัยการวิจัยกระจายเสียง ที่มีทิศทางตรงกันข้ามนั้น อาจเนื่องมาจากมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาแทรก เช่น นโยบายของสถานี การสนับสนุนของผู้บังคับบัญชา งานประจำอื่น ๆ ที่เจ้าหน้าที่ผลการวิจัยการวิจัยกระจายเสียง จะต้องทำ

นอกเหนือจากการจึกรายการ แหล่งข้อมูลในการจึกรายการ ความรู้ความสามารถเฉพาะของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการ ความต้องการของผู้ฟัง ยกตัวอย่าง เช่น เจ้าหน้าที่ผลิตรายการที่มีค่านิยมสมัยใหม่สูง แต่ปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศน้อย อาจจะเนื่องจากว่า เจ้าหน้าที่ผลิตรายการมีงานประจำอื่น ๆ ทำล้นมืออยู่แล้ว เช่น งานด้านการบริหาร งานตรวจสอบควบคุมรายการ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะมาจึกรายการที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง หรืออาจจะขาดแคลนแหล่งข้อมูลที่ให้นำมาจึกรายการ ส่วนเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิหยุกกระจายเสียง ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับค่าแค่กลับปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศมาก ก็อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นนโยบายของสถานี ที่กำหนดให้มีรายการเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ หรือเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาสั่งให้จึก เป็นต้น

ส่วนการทดสอบความมากน้อยของการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยจำแนกตามความแตกต่างของเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ระยะเวลาที่จบการอบรม และรูปแบบของรายการที่จึก โดยการคำนวณหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยค่าไค-สแควร์ ปรากฏว่าในบรรดาตัวแปรต่าง ๆ ทั้ง 6 ตัว มีเพียงหนึ่งตัวแปรเท่านั้น คือ รูปแบบของรายการที่จึก ที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ หรือความมากน้อยของการปฏิบัติหน้าที่ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของรูปแบบรายการที่จึก แต่เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ และระยะเวลาที่จบการอบรม ซึ่งผลการทดลองไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานนั้น อาจจะพิจารณาได้ว่าที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ทำ ของผู้จึกรายการมากมาย เช่น งบประมาณ และเครื่องมือ เครื่องใช้ ในการจึกรายการ ยานพาหนะ วัสดุและกำลังใจของผู้จึกรายการ นโยบายของผู้บริหาร กล่าวคือ อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการจึกรายการ อาจจะเป็นเครื่องขัดขวางความกระตือรือร้น ของผู้จึกรายการในการที่จะผลิตรายการที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง โดยเฉพาะสถานีวิทยุในต่างจังหวัดซึ่งมีเจ้าหน้าที่น้อย บางสถานีมีผู้จึกรายการโดยตำแหน่งเพียงคนเดียว ทำให้มีภาระหน้าที่ในการจึกรายการมาก แต่ไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจ ในที่สุดก็จะขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน เกิดการหยุดนิ่งอยู่กับที่

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานี หรือหัวหน้าสถานีจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในบทบาทของวิทยุกระจายเสียงต่อการพัฒนาประเทศ จะต้องคอยกระตุ้นสนับสนุนและให้กำลังใจผู้ใ้กำลังปฏิบัติงาน ในการจัดสรรรายการต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ. เป็นประจำเสมอ

สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุและกำลังใจของผู้จัดรายการ หรือนโยบายของผู้บริหารล้วนแล้วแต่จะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้จัดรายการทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรให้มีการวิจัยในเรื่องเช่นเดียวกันนี้ กับเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงอื่น ๆ ที่ไม่ได้ผ่านการอบรมจากโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ โดยทำการวิจัยทั้งผู้ผลิตรายการที่เป็นข้าราชการและเอกชน เพื่อทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงทั่ว ๆ ไป ว่ามีส่วนช่วยเหลือนโยบายการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใด
2. ควรมีการวิจัยในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเช่นนี้ กับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ด้วย เพื่อทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศของสื่อมวลชนต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐควรกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน ในการนำวิทยุกระจายเสียงมาใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดให้สถานีวิทยุทุกแห่งมีรายการข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิง ในสัดส่วนที่เหมาะสมตามความจำเป็นและตามข้อจำกัดของแต่ละสถานี
2. การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ เช่น การโฆษณาการ การอนามัย การวางแผนครอบครัว การเกษตร ฯลฯ แล้วจัดพิมพ์แจกจ่ายไปยังสถานีวิทยุต่าง ๆ

ทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้จกรายการใช้เป็นข้อมูลในการจกรายการ โดยจักเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่สามารถผลิตข้อมูลให้กับสถานีวิทยุไค้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เช่นเดียวกับที่กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ วิทยุโทรทัศน์วิทยุสาร ซึ่งรวมข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ แจกจ่ายให้กับสื่อมวลชนต่าง ๆ ในขณะนี้ แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านอุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ จึงผลิตวิทยุโทรทัศน์จำนวนจำกัด ไม่สามารถแจกจ่ายให้กับสถานีวิทยุต่าง ๆ ไค้ทั่วถึงในเวลาอันรวดเร็ว

การจักตั้งหน่วยงานกลางดังกล่าวนี้ จะช่วยทำหน้าที่ผลิตข้อมูลทุกด้านแทนที่จะปล่อยให้แต่ละกระทรวงทบวงกรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ต่างคนต่างทำ หรือไค้ทำบ้าง ไม่ไค้ทำบ้าง อย่างในปัจจุบัน และจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนข้อมูลของนักจกรายการที่อ้างว่า ไม่ค่อยไค้จักเพราะไม่มีข้อมูลเพียงพอ

3. โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ควรพิจารณาเพิ่มวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ ทัศนศาสตร์ไว้ในหลักสูตร เจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงควยเพื่อเสริมย้าให้ผู้เข้ารับการอบรม ตระหนักในภาระหน้าที่ของตนเองต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการสอนหลักการจกรายการตามรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ไค้ดำเนินอยู่แล้ว

4. รัฐควยให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ในฐานะหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมทั้งด้านสื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์ ให้กับข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ โดยการให้ความสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม บุคลากรและงบประมาณ เพื่อให้สามารถที่จะจัดการฝึกอบรมไค้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ หลักสูตร ที่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ดำเนินการอยู่

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างนั้น บางส่วนอาจจะสูญหายไม่ถึงมือผู้รับ ทั้งนี้เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างหลายคน ที่ผู้วิจัยไค้ส่งแบบสอบถามไปไค้แล้วแต่ไม่ไค้รับ เมื่อผู้วิจัยส่งคำเตือนให้กรุณาตอบแบบสอบถามไค้ด่วน ก็ไค้แจ้งมาว่ายังไม่เคยไค้รับแบบสอบถามดังกล่าวเลย และมีบางกรณี

ที่กลุ่มตัวอย่างบางคนไม่ได้อยู่ประจำที่สถานี เนื่องจากต้องเดินทางไปช่วยราชการที่อื่น ทำให้ไม่ได้รับแบบสอบถาม นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการของกรมประชาสัมพันธ์ เองในช่วงเดือนมกราคม 2526 ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออกไป เป็นช่วงที่มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนนายสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศ ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารสถานี เจ้าหน้าที่ผลิตรายการฯ คงต้องมีการะในการเปลี่ยนแปลงค่านรายการตามนโยบายของผู้บริหารใหม่ เป็นเหตุให้ไม่สามารถตอบแบบสอบถาม และส่งคืนมาภายในเวลาดำหนดได้ เพราะปรากฏว่าหลังจากปกรับแบบสอบถามแล้ว แบบสอบถามก็ยังคงถูกส่งกลับคืนมาเรื่อย ๆ

2. ข้อบกพร่องของคำถาม ในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยได้ถามเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่จกรายการ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ จกประจำ จกบ่อยมาก จกบ้างแต่ไม่มากนัก นาน ๆ จะจกสักครั้ง ไม่เคยจกเลย นอกจากนั้นก็ถามเหตุผลของการปฏิบัติหรือเหตุผลของคำตอบว่า เพราะเหตุผลอะไรจึงได้จกหรือไม่ได้จก แต่ผู้วิจัยไม่ได้อธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามยกตัวอย่างของรายการที่จกว่ารายการที่จกอยู่นั้นเป็นเรื่องราวอะไร เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนการพัฒนาประเทศด้านใดบ้าง

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จากโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ เท่านั้น ยังไม่อาจสรุปได้ว่า เป็นข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงทุกคน เพียงแค่อาจจะนำไปอนุมานใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการใช้สื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ไม่มากนัก

กล่าวโดยสรุปแล้ว การวิจัยนี้พบว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ไว้ไว้ เพราะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวิทยุกระจายเสียง ในการพัฒนาประเทศไทย และแม้ว่าจะเป็นผลวิจัยที่น่าเอาแนวความคิดของชาวตะวันตกมาทำการทดสอบก็ตาม แต่ก็เป็นแนวความคิดที่ไ้ระบุถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องเข้ามาช่วยเหลือการพัฒนาประเทศ หรือหน้าที่ที่สื่อมวลชนในประเทศที่กำลังพัฒนา ควรจะต้องทำ ซึ่งผลการวิจัยอาจจะเป็นประโยชน์ต่องานนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ตลอดจนผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและวางแผนการใช้สื่อมวลชนในส่วนที่เป็นวิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนาประเทศ